

นวัตกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาตามวิธีการสุนทรียปรัชญาเพื่อพัฒนาความสามารถการคิดสร้างสรรค์ในการดำรงคุณค่าวัฒนธรรมท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา

Social Studies Learning Innovation According to Appreciative Inquiry Approach for Develop Creative Thinking Competencies in the Existence of Local Cultural Values of Secondary School Students

พัชราภา ขันมะณี¹, ชรินทร์ มั่งคั่ง²

Patcharapa Kunmanee¹, Charin Mangkhang²

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่^{1,2}

Faculty of Education, Chiang Mai University^{1,2}

patcharapa_ku@cmu.ac.th¹, charin.mangkhang@cmu.ac.th²

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาและประเมินหน่วยการเรียนรู้ตามวิธีการสุนทรียปรัชญาเพื่อพัฒนาความสามารถการคิดสร้างสรรค์ด้านการดำรงคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่นสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา มีวิธีการดำเนินงานวิจัยโดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสร้างเป็นนวัตกรรมการเรียนรู้ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คนประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและเนื้อหาในการออกแบบ ผลการวิจัยพบว่า นวัตกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษามี 2 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาตามวิธีการ สุนทรียปรัชญา ได้แก่ แนวคิด ความหมาย การเรียนรู้ตามแนวคิด และการนำไปใช้ 2) การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการดำรงคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่น ประกอบไปด้วย หน่วยการเรียนรู้ตามวิธีการสุนทรียปรัชญา จะเห็นได้ว่าการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาตามวิธีการสุนทรียปรัชญา เพื่อพัฒนาความสามารถการคิดสร้างสรรค์ในการดำรงคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาสามารถใช้เป็นนวัตกรรมด้านการเรียนรู้ในสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม

คำสำคัญ: นวัตกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษา, วิธีการสุนทรียปรัชญา, ความคิดสร้างสรรค์, การดำรงคุณค่าวัฒนธรรมท้องถิ่น, นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา

Abstract

The purposes of this article are to create a Social Studies Learning Innovation and to evaluate the learning units based on Appreciative Inquiry Approach to develop creative thinking competencies in terms of the existence of local cultural values for secondary school students. A research method aims to create a instructional model based by reviewing the paper and related research. It is then created into a conceptual framework and reviewed by five experts to evaluate the suitability of the design's components and content. The finding of the research revealed that consists of two components: 1) concepts, meanings, conceptual learning, and application are all principles to consider

when creating an instructional model based on Appreciative Inquiry Approach and 2) learning to develop creative thinking competencies in terms of the existence of local cultural values includes Appreciative Inquiry Approach Learning Units. It can be concluded that the creation of an instructional model can be used as a concrete innovation in learning through educational institutions.

Keywords: Social Studies Learning Innovation, Appreciative Inquiry Approach, Creative Thinking Competencies, The Existence of Local Cultural Values, Secondary School Students

บทนำ

ในสภาวะการณ์ปัจจุบันความทันสมัยและการก้าวทันศาสตร์ที่เป็นองค์ความรู้ใหม่เป็นเรื่องที่ควรตระหนักเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้การเรียนการสอนในแต่ละศาสตร์น่าสนใจหากสามารถชี้ให้เห็นประโยชน์และคุณค่าทาง “วิชาการ” ที่เอื้อหรือสอดคล้องไปกับการนำไปประยุกต์ใช้ในทาง “วิชาชีพ” ได้อย่างหลากหลายหรือถึงขั้นสามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมได้ ถือได้ว่าการเรียนการสอนนั้น “ตอบโจทย์” ผู้เรียนและสังคมไทยในปัจจุบันได้อย่างตรงประเด็น ในอีกด้านหนึ่งหากกล่าวถึง “วัฒนธรรม” จะถือว่าเป็นเรื่องที่มีก็นำมาใช้เชิดชูเป็นเครื่องแสดงความเจริญรุ่งเรืองของชาติ แต่ในอีกด้านหนึ่ง “วัฒนธรรม” ก็หมายถึงเรื่องสามัญที่อยู่ในวิถีชีวิตของคนกลุ่มต่าง ๆ หากแต่ในปัจจุบัน “วัฒนธรรม” ซึ่งเป็นสิ่งที่มี “คุณค่า” ถูกนำมาสร้าง “มูลค่า” ในฐานะที่มองว่าเป็นทุนทางวัฒนธรรมหรืออาจมองไปถึงขั้นที่วัฒนธรรมเป็น “ต้นทุน” ในการสร้างผลกำไรได้โดยบางครั้งอาจหลงลืมที่จะคิดถึงการขาดทุนที่สามารถวัดเป็นอัตราค่าเงิน วัฒนธรรมจึงถูกทำให้เป็น “นักแสดง” คนสำคัญที่ต่างคัดสรรมานำเสนอให้มี “จุดขาย” (ประมินท์ จารูวรร, 2562)

แนวทางการส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นในกระแสโลกาภิวัตน์ตามแนวยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ.2561- 2580 (ราชกิจจานุเบกษา, 2561) ที่มีเป้าหมายการพัฒนาที่มุ่งเน้นการยกระดับศักยภาพของประเทศบนพื้นฐานแนวคิด “ต่อยอดอดีต” ร่วมกับแนวคิด “ปรับปัจจุบัน” และแนวคิด “สร้างคุณค่าใหม่ในอนาคต” โดยเริ่มจากการมองกลับไปที่ยุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจ อัตลักษณ์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และจุดเด่นทางทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย นำมาประยุกต์ผสมผสานกับเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของเศรษฐกิจและสังคมโลกสมัยใหม่ สู่การปูทาง ในอนาคตต่อยอดการเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาคนรุ่นใหม่ให้มีทักษะจำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะการสื่อสารและอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยให้ความสำคัญกับการดึงเอาพลังของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาคเอกชน ประชาสังคม ชุมชนท้องถิ่น มาร่วมขับเคลื่อนเพื่อสร้างและพัฒนาสินค้าและบริการด้วย ภูมิปัญญาท้องถิ่น ความคิดสร้างสรรค์ และทุนทางวัฒนธรรม มีบริการจัดการสถานที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์วิถีชีวิตและวัฒนธรรม โดยมีเป้าหมายที่สำคัญคือการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เช่น การท่องเที่ยววิถีชุมชนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นต้น

ในทศวรรษที่ผ่านมางานวิจัยที่พยายามอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นและแนวทางการปรับตัวรวมถึงการส่งเสริมสนับสนุนคุณค่าทางวัฒนธรรมท้องถิ่นมากขึ้นในสภาวะที่กระแสโลกาภิวัตน์เข้ามามีบทบาทต่อวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงปรากฏการณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมแบบใหม่มากขึ้น เป็นการอธิบายปรากฏการณ์เกี่ยวกับกระแสโลกาภิวัตน์ที่ส่งผลทำให้เกิดนโยบายการรณรงค์ส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น “Visit Thailand Year” “Amazing ไทยเท่” “ไทยเที่ยวไทย ไทยยั่งยืน” ซึ่งส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรม โดยมีจุดประสงค์คือเพื่อการท่องเที่ยว เนื่องจากเป็น “ทุนทางวัฒนธรรม” ทำให้วัฒนธรรมท้องถิ่นกลายเป็นสินค้าที่ขายได้และมี “มูลค่าเพิ่ม” (Value Added) ปรากฏการณ์ดังกล่าวทำให้มีการรื้อฟื้นวัฒนธรรมท้องถิ่นหรือสร้างวัฒนธรรมท้องถิ่นรูปแบบใหม่เพื่อสร้างอัตลักษณ์ท้องถิ่น ดังตัวอย่างงานวิจัยเรื่อง “การประยุกต์เรื่องเล่าพื้นบ้านในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นและการท่องเที่ยวในภาคกลาง” (อภิสิทธิ์ เกษมผลกุล

, 2556) พบว่า เรื่องเล่าพื้นบ้านมีบทบาทที่น่าสนใจในการเพิ่มมูลค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์และการท่องเที่ยวท้องถิ่นท่ามกลางปรากฏการณ์โยกย้ายถิ่นในสังคมไทย ทั้งในฐานะส่วนหนึ่งของการจำลองและสร้าง “อดีต” เพื่อการท่องเที่ยวฐานะเครื่องมือเพิ่มมูลค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์และการท่องเที่ยว และฐานะการสร้างภาพลักษณ์ความเป็นคนรุ่นใหม่ถือว่าการใช้วัฒนธรรมท้องถิ่นมาสร้างสรรค์ใหม่ในกระแสโลกาภิวัตน์

ในงานวิจัยเรื่อง “พระอุปคุต: การสืบทอดและผลิตซ้ำความเชื่อ ตำนานและพิธีกรรมในสังคมไทยปัจจุบัน” (วัชรภรณ์ ดิษฐปาน, 2557) เป็นงานวิจัยที่แสดงให้เห็นถึงความเชื่อเกี่ยวกับพระอุปคุตที่ปรากฏความเชื่อทางศาสนาในสังคมที่มีทั้งการสืบทอดความเชื่อดั้งเดิมในรูปแบบต่าง ๆ การผลิตซ้ำความเชื่อ ตำนาน ประเพณีและพิธีกรรมในรูปแบบใหม่ รวมถึงการสร้างประเพณีและวิถีปฏิบัติใหม่ ๆ ซึ่งในปัจจุบันมีลักษณะที่เป็นการสืบทอดและยังคงดำรงอยู่กับท้องถิ่นในกระแสโลกาภิวัตน์ มีการผลิตซ้ำในลักษณะของการสร้างความหมายใหม่และการประดิษฐ์ประเพณีใหม่ จะเห็นได้ว่าเป็นงานวิจัยที่พยายามอธิบายถึงแนวโน้มการอยู่รอดของวัฒนธรรมท้องถิ่นในกระแสโลกาภิวัตน์

งานวิจัยดังกล่าวข้างต้นสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง “พลวัตและการสร้างประเพณีประดิษฐ์ในชุมชนอีสานลุ่มน้ำโขง” (ปฐม หงษ์สุวรรณ, 2562) เป็นงานวิจัยที่แสดงให้เห็นถึงการประดิษฐ์สร้างประเพณีซึ่งทำให้มองเห็นและเข้าใจรูปแบบและลักษณะของประเพณีที่เกิดจากการต่อเติม การปรุงแต่ง การดัดแปลง และการสร้างความหมายใหม่เพื่อรับใช้สถานการณ์ในสังคมปัจจุบันภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยและสังคมโลก จึงเกิดการประดิษฐ์ประเพณีเพื่อให้เกิด “มูลค่า” แต่ยังคงเห็นถึงความพยายามในการที่จะรักษานูรักษุประเพณีในฐานะที่เป็นสิ่งที่มี “คุณค่า” ให้อยู่กับสังคมให้มากที่สุด

สาระสำคัญในงานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นอยู่จำนวนหนึ่ง เช่น งานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษา” (ทักษิณี ทองไชย, 2556) เป็นงานวิจัยที่มุ่งเน้นให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้จากการปฏิบัติร่วมกันและ มีการจัดเก็บความรู้ที่มีอยู่ในตัวตนของนักเรียนเป็นเป็นความรู้ที่กระจ่างชัดแจ้งด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ถือเป็น การเชื่อมโยงความรู้จากประสบการณ์เป็นอย่างดี

สำหรับงานวิจัยเรื่อง “กระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการอนุรักษ์ สืบสานศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นน่า: กรณีศึกษาตำบลคูใต้ อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน” (ปวีณา ผาแสง, 2558) เป็นงานวิจัยที่แสดงให้เห็นถึงกระบวนการจัดการฐานข้อมูลทางวัฒนธรรมอย่างเป็นรูปธรรมที่สามารถสืบค้นได้ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต อีกทั้งยังเกิดชุดความรู้ด้านศิลปดนตรีและการแสดงพื้นถิ่นที่น่าที่สามารถเผยแพร่สู่สาธารณชนได้อย่างหลากหลาย และเป็นแนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมท้องถิ่นน่า

จะเห็นได้ว่ามีการศึกษาที่พยายามอธิบายแนวทางการส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นในลักษณะต่าง ๆ และแนวทางการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ การพัฒนาแบบการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เป็นต้น ผู้วิจัยเห็นว่าการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์เพื่ออำรุงคุณค่าวัฒนธรรมท้องถิ่นมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ผู้เรียนต้องเข้าใจการสร้างสรรควัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีการสร้างใหม่หรือผลิตซ้ำในบริบทสังคมไทยภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ทั้งในลักษณะของการสืบทอด การประยุกต์ การต่อยอด การตีความหมายใหม่ การสร้างความหมายใหม่ รวมถึงการนำวัฒนธรรมท้องถิ่นไปใช้เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม หรือสร้างอัตลักษณ์ของท้องถิ่น อีกทั้งอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์สอดคล้องกับแนวคิดของหลักสูตรสังคมศึกษาเชิงพื้นที่ (Area-based Curriculum) ที่ไม่ใช่อึดติดเพียงความรู้ตามมุมมองท้องถิ่นนิยม (Localism) แต่ควรมีการนิยามความหมายใหม่เพื่อให้ท้องถิ่นรู้จัก และเข้าใจอัตลักษณ์ของตนเอง นำไปสู่การเชื่อมประสานความเป็นท้องถิ่นเข้ากับความเป็นสากลได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะสามารถเชื่อมโยงอัตลักษณ์ท้องถิ่นกับ

กระแสโลกที่ปรับตัวเข้ากับกระแสโลกาภิวัตน์ และมีพลังอำนาจต่อรองได้ อีกทั้งยังแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างกระแสภายนอกกับท้องถิ่นที่จะมีผลต่อการแปรสภาพท้องถิ่นไปสู่ความเป็นโลกาภิวัตน์ท้องถิ่นได้อีกด้วย (ชรินทร์ มั่งคั่ง, 2560)

สำหรับการเรียนการสอนให้คนรุ่นใหม่เข้าใจคุณค่าคือเข้าใจ “รากวัฒนธรรม” และ “วัฒนธรรมท้องถิ่น” ได้นั้น ตัวแปรสำคัญคือ “ผู้สอน” ที่ต้องมีหน้าที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ใช้วิธีการต่าง ๆ โดยเฉพาะการสร้างสถานการณ์หรือคำถามเชิงบวก ก็จะนำไปสู่การส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจคุณค่าวัฒนธรรมท้องถิ่นได้อย่างถ่องแท้ เมื่อผู้สอนใช้คำถามอย่างสร้างสรรค์จะเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถคิดได้อย่างสร้างสรรค์ นำเสนอแนวทางการธำรงคุณค่าวัฒนธรรมท้องถิ่นได้อย่างเข้าใจและภูมิใจ ผู้วิจัยเห็นว่ากระบวนการสุนทรียปรัชญานี้จะสามารถช่วยส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นซอฟต์แวร์ (Soft Skills) ในการธำรงคุณค่าวัฒนธรรมท้องถิ่นได้ ดังที่ สิริระ สมนาม (2560) ได้แสดงทรรศนะเกี่ยวกับกระบวนการสุนทรียปรัชญานี้ที่มีผลต่อการใช้คำถามอย่างสร้างสรรค์ว่าเป็น “กระบวนการพูดคุยของสมาชิกในกลุ่มโดย การถามคำถามในเชิงบวกเพื่อค้นหาสิ่งที่ดีที่สุดในตัวคน หรือสรรพสิ่งที่อยู่รอบตัว โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งความดีงาม เน้นการร่วมมือกันเพื่อสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามในการอยู่ร่วมกัน”

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาโดยประยุกต์แนวคิดของกระบวนการสุนทรียปรัชญานี้เพื่อพัฒนาความสามารถการคิดสร้างสรรค์ด้านการธำรงคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่นจะเป็นแนวทางที่สำคัญที่ส่งเสริมและสนับสนุนผู้เรียนในกระแสโลกาภิวัตน์เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่นได้อย่างถ่องแท้ เข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงรากวัฒนธรรม และสร้างสรรค์วัฒนธรรมได้อย่างรู้คุณค่า อีกทั้งช่วยให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าที่แสดงแนวทางอันเป็นประโยชน์ต่อสังคม ตระหนักบริบทที่เข้ามามีบทบาทต่อชีวิต และที่สำคัญคือแสดงทรรศนะอันมีคุณค่าต่อท้องถิ่นเพื่อเป้าหมายสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาตามวิธีการสุนทรียปรัชญานี้เพื่อพัฒนาความสามารถการคิดสร้างสรรค์ในการธำรงคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
2. ประเมินหน่วยการเรียนรู้ตามวิธีการสุนทรียปรัชญานี้เพื่อพัฒนาความสามารถการคิดสร้างสรรค์ในการธำรงคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาข้อมูลเบื้องต้น และข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสาร เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และตีความเพื่อสรุปเป็นขั้นตอนนวัตกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาตามวิธีการสุนทรียปรัชญานี้เพื่อพัฒนาความสามารถการคิดสร้างสรรค์ในการธำรงคุณค่าวัฒนธรรมท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ดังต่อไปนี้

1. สร้างแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามวิธีการสุนทรียปรัชญานี้เพื่อพัฒนาความสามารถการคิดสร้างสรรค์ในการธำรงคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่น วิเคราะห์จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอย่างครอบคลุมในบริบทต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดของวิธีการสุนทรียปรัชญานี้ และความสามารถการคิดสร้างสรรค์ ประกอบกับแนวคิดด้านการธำรงคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญให้พิจารณาความสมบูรณ์ และความพร้อมต่อการนำไปใช้
2. พัฒนาองค์ประกอบ และเนื้อหาของแนวทางการจัดการเรียนรู้ โดยการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ด้วยวิธีเจาะจง ประกอบไปด้วย ผู้เชี่ยวชาญสังกัดสถานศึกษาอุดมศึกษา มีวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาเอกในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ที่มีวุฒิทางการศึกษาด้านการสอนสังคมศึกษา ผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท เป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา และสาระสำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

โดยประเมินรูปแบบตามแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert scale) โดยกำหนดระดับคะแนนมีความหมาย ดังนี้

- 5 หมายถึง ระดับความเหมาะสมมากที่สุด
- 4 หมายถึง ระดับความเหมาะสมมาก
- 3 หมายถึง ระดับความเหมาะสมปานกลาง
- 2 หมายถึง ระดับความเหมาะสมน้อย
- 1 หมายถึง ระดับความเหมาะสมน้อยที่สุด
- 0 หมายถึง ไม่เหมาะสม

มีลักษณะแบบสอบถาม ดังนี้ แบบสอบถามเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับนวัตกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาตามวิธีการสุนทรียปรัชญาเพื่อพัฒนาความสามารถการคิดสร้างสรรค์ในการอ้างคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่น ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ คือ

1) หลักการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาตามวิธีการสุนทรียปรัชญา ประกอบไปด้วย แนวคิด ความหมาย การเรียนรู้ตามแนวคิด การนำไปใช้

2) การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถการคิดสร้างสรรค์ในการอ้างคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่น ประกอบไปด้วย หน่วยการเรียนรู้ตามวิธีการสุนทรียปรัชญา แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

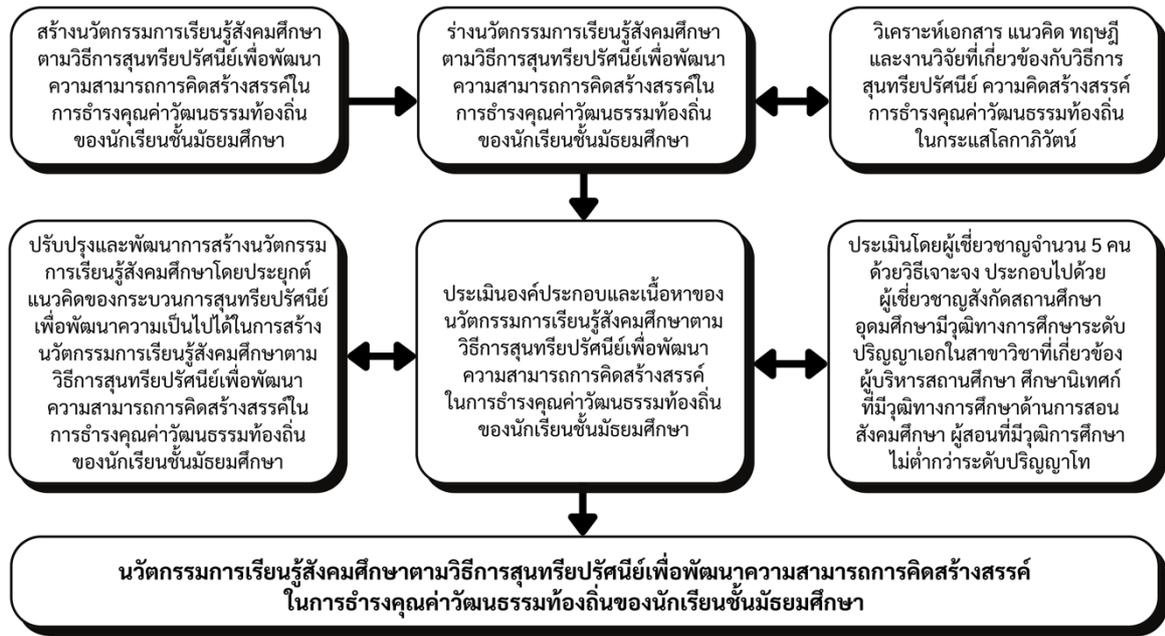
ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การประเมินองค์ประกอบของนวัตกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาตามวิธีการสุนทรียปรัชญา เพื่อพัฒนาความสามารถการคิดสร้างสรรค์ในการอ้างคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่นของนักเรียนเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า

ตอนที่ 3 การประเมินเนื้อหาวิชานวัตกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาตามวิธีการสุนทรียปรัชญาเพื่อพัฒนาความสามารถการคิดสร้างสรรค์ในการอ้างคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า

ตอนที่ 4 ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้เชี่ยวชาญเป็นข้อคำถามปลายเปิดการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจากการตอบแบบสอบถามทั้ง 4 ตอนของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าทางสถิติโดยการคำนวณค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) เพื่อพิจารณาปรับปรุงตามผลการประเมิน และข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และนำมาพัฒนาเป็นนวัตกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาตามวิธีการสุนทรียปรัชญาเพื่อพัฒนาความสามารถการคิดสร้างสรรค์ในการอ้างคุณค่าวัฒนธรรมท้องถิ่นที่สมบูรณ์ และสามารถใช้เป็นนวัตกรรมด้านการเรียนการสอนได้ สามารถแสดงการวิจัยให้เห็นดังภาพ (1)

ภาพที่ 1 ภาพการวิจัยเรื่อง นวัตกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาตามวิธีการสุนทรียปรัชญาเพื่อพัฒนาความสามารถการคิดสร้างสรรค์ในการอ้างคุณค่าวัฒนธรรมท้องถิ่นของนักเรียนมัธยมศึกษา

ผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง นวัตกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาตามวิธีการสุนทรียปรัชญาเพื่อพัฒนาความสามารถการคิดสร้างสรรค์ในการอ้างคุณค่าวัฒนธรรมท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ องค์ประกอบที่ 1 คือ หลักการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาตามวิธีการสุนทรียปรัชญา ประกอบไปด้วย แนวคิด ความหมาย การเรียนรู้ตามแนวคิด การนำไปใช้ และองค์ประกอบที่ 2 คือ การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการอ้างคุณค่าวัฒนธรรมท้องถิ่น ประกอบไปด้วย หน่วยการเรียนรู้ตามวิธีการสุนทรียปรัชญา ผลการวิจัยดังกล่าวสามารถใช้เป็นนวัตกรรมด้านการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสมกับสถานศึกษาที่มีกระแสความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในกระแสโลกาภิวัตน์ ดังนี้

1. หลักการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาโดยประยุกต์กระบวนการสุนทรียปรัชญา ประกอบด้วย

1.1 แนวคิดของกระบวนการสุนทรียปรัชญา

ผู้วิจัยประยุกต์แนวคิดวิธีการสุนทรียปรัชญา (Appreciative Inquiry Approach) ซึ่งมุ่งเน้นกระบวนการระดมความคิดด้วยวิธีการตั้งคำถามเชิงบวกเพื่อร่วมกันค้นหาวิธีการหรือแนวคิดที่ดีที่สุดก่อนจะนำไปปฏิบัติใช้ต่อไปในการวิเคราะห์วรรณกรรมที่ปรากฏในแบบเรียน โดยวิธีการสุนทรียปรัชญา (Appreciative Inquiry) พัฒนาขึ้นโดย David Cooper rider และ Suresh Srivastva ในปี ค.ศ. 1980 จากการศึกษาแนวคิดกระบวนการสุนทรียปรัชญาที่ สิริะ สมนาม (2560) กล่าวว่า กระบวนการสุนทรียปรัชญาตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งสุนทรียะที่ถือเป็นพลังแห่งการสร้างสรรคสิ่งต่าง ๆ ถือเป็นหลักการเลือกมองในแง่บวกแห่งความดีงามแล้วตั้งความปรารถนาจะช่วยให้เปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งที่ต้องการจะเห็น โดยสุนทรียปรัชญาเน้นเป็นกระบวนการศึกษาร่วมกัน เพื่อค้นหาสิ่งที่ดีที่สุดในตัวคนหรือสรรพสิ่งที่อยู่รอบตัวเรา เน้นการร่วมมือกันเพื่อสร้างสรรค์ เน้นเรื่องอารมณ์ ความรู้สึกและความเป็นมนุษย์ สุนทรียปรัชญาเน้นการถามคำถามในเชิงบวกตั้งอยู่บนสมมติฐานที่ว่าในทุกสิ่งล้วนแต่มีเรื่องราวด้านบวกที่สามารถนำมาสร้างแรงบันดาลใจได้ทั้งสิ้น

การประยุกต์วิธีการสุนทรียปรัชญา โดยใช้กระบวนการของวงจร The 5-D Model ซึ่งพัฒนาขึ้นโดย Mohr & Watkins (2002) ซึ่งเป็นกระบวนการที่สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้เป็นวิธีการในการค้นหาแนวทางและวิธีการอย่างสร้างสรรค์ไปประยุกต์ใช้ในการคิดอย่างสร้างสรรค์ต่อสถานการณ์ปัจจุบัน โดยวงจร AI ในรูปแบบ The 5-D Model ดังกล่าวนี้นี้ ประกอบด้วยขั้นตอน 5 ขั้นตอน

เริ่มต้นจากขั้นที่ 1 คือการกำหนดประเด็นเพื่อหาแนวทางในการนำเสนอข้อมูลเชิงบวก (Definition) ตามด้วยขั้นที่ 2 คือการแสวงหาข้อค้นพบ (Discovery) ต่อด้วยขั้นที่ 3 คือ การสร้างจินตภาพที่ปรารถนาจะเกิดขึ้นเพื่อนำไปสู่การสร้างทฤษฎีและมุมมองที่เป็นประโยชน์ร่วมกัน (Dream) จากนั้นจึงเป็นขั้นที่ 4 คือการวางแผนอย่างเป็นระบบเพื่อนำทฤษฎีและมุมมองที่เป็นประโยชน์นั้นมาปฏิบัติให้เป็นรูปแบบเชิงประจักษ์อย่างสร้างสรรค์ (Design) และขั้นตอนสุดท้ายคือขั้นที่ 5 คือการต่อยอดสู่การปฏิบัติอย่างสร้างสรรค์และเป็นรูปธรรม (Destiny) โดยทุกขั้นตอนจะใช้คำถามเชิงสร้างสรรค์ตามเป้าหมายของแต่ละขั้นตอน

สำหรับการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษานี้ ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้ตามวิธีการของสุนทรียปรัชญาในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการส่งเสริมคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่น

1.2 ความหมายของวิธีการสุนทรียปรัชญา

วิธีการของสุนทรียปรัชญาเป็นกระบวนการที่เน้นวิธีการเปลี่ยนแปลงระบบมนุษย์แทนการมุ่งเน้นที่การคิดอย่างสร้างสรรค์ ซึ่ง Cooperrider, Whitney & Stavros (2008) ได้แสดงทฤษฎีเกี่ยวกับความแตกต่างของวิธีการสุนทรียปรัชญา ซึ่งระบุว่าสุนทรียปรัชญาแตกต่างจากการแก้ปัญหา กล่าวคือสุนทรียปรัชญาเป็นการชื่นชมและให้คุณค่ากับสิ่งที่ดีที่สุดที่มีอยู่แล้วไม่ใช่การมุ่งแก้ปัญหา สุนทรียปรัชญาเป็นการค้นหาสิ่งที่จะเป็นไปได้ ไม่ได้เป็นการค้นคืนหาสาเหตุ เป็นการพูดคุยสนทนาหาทางออกที่ควรจะเป็น ไม่ใช่หาทางแก้สิ่งที่เป็นต้นเหตุของปัญหา และประเด็นสุดท้ายสุนทรียปรัชญาตั้งอยู่บนสมมติฐานที่ว่าบริบทตัวมีสิ่งดีที่ซ่อนเร้นที่จะต้องค้นหาและต่อยอดไม่ใช่ปัญหาที่ต้องแก้

ขั้นตอนสุนทรียปรัชญาเป็นแนวทางที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนในกระแสโลกาภิวัตน์ เนื่องจากมีการพยายามสร้างมุมมองใหม่และค้นให้พบจุดเด่น หรือสิ่งที่ดีในบริบทของตน จากนั้นนำมาพิจารณาในเชิงคุณค่า ชื่นชม วิเคราะห์เชิงบวก และเป็นแรงผลักดันในการพัฒนาสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น สุนทรียปรัชญาจึงเป็นการร่วมแสวงหาสิ่งที่ดีที่สุดของคน สังคม วัฒนธรรม รวมถึงบริบทต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว มุ่งค้นหาอย่างเป็นระบบเพื่อให้ได้สิ่งที่เปี่ยมคุณค่าแห่งจิตใจสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพในทุกมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ ระบบนิเวศ และชุมชนสังคม รวมถึงวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่ง Whitney & Trosten-Bloom (2003) ให้ความหมายว่า เป็นการศึกษาสิ่งที่เป็นจิตวิญญาณของระบบมนุษย์ในช่วงที่บุคคลปฏิบัติหน้าที่ได้ดีที่สุด เป็นวิธีการที่ใช้เพื่อการเปลี่ยนแปลงระดับบุคคลและองค์กรด้วยคำถามเชิงบวกอย่างสร้างสรรค์ (dialogue) เกี่ยวกับจุดแข็งความสำเร็จ คุณค่า ความหวัง และความฝันในการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น สอดคล้องกับ Watkins, Mohr & Kelly (2011) ให้ความหมายว่า เป็นวิธีการทำงานแบบร่วมมือรวมพลัง และมีส่วนร่วมสูง รวมทั้งเป็นวิธีการเชิงระบบแบบกว้างเพื่อมองหา ระบุ และเสริมสร้างพลังชีวิตให้มีประสิทธิภาพดีที่สุดในแง่ความเป็นมนุษย์ เศรษฐกิจ และการอยู่ร่วมกันในสังคม เพื่อนำมาใช้ในการสร้างอนาคตที่ดีที่สุดและเกิดประโยชน์อย่างสูงสุด

จะเห็นได้ว่าความหมายเกี่ยวกับวิธีการสุนทรียปรัชญา เป็นกระบวนการพัฒนาการคิดสร้างสรรค์ได้อย่างเป็นระบบ เกี่ยวกับคุณค่า และความดีงามแห่งจิตใจ รวมถึงแนวทางที่สร้างสรรค์สามารถธำรงสังคมได้โดยการใช้คำถามเชิงบวกอย่างสร้างสรรค์ ส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาสิ่งต่าง ๆ จากการต่อยอดสิ่งที่ดีให้เห็นคุณค่าได้อย่างสร้างสรรค์ กระบวนการดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องกับการส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถคิดสร้างสรรค์เกี่ยวกับการธำรงคุณค่าวัฒนธรรมท้องถิ่นในกระแสโลกาภิวัตน์ได้อย่างลงตัวและเป็นรูปธรรม

1.3 การเรียนรู้ตามแนวคิดของวิธีการสุนทรียปรัชญา มีขั้นตอนและวิธีการ ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ตรวจสอบเนื้อหา

ผู้เรียนทำความเข้าใจเกี่ยวกับการสืบทอด สืบสาน และสร้างสรรค์วัฒนธรรมท้องถิ่นที่ผู้สอนกำหนดให้

ผู้เรียนวิเคราะห์คุณค่า และแนวทางที่ปรากฏอยู่ในเนื้อหาเกี่ยวกับการสืบทอด สืบสาน และสร้างสรรค์วัฒนธรรมท้องถิ่น

ขั้นที่ 2 พุดจาหาแนวคิด

แบ่งกลุ่มผู้เรียนออกเป็นกลุ่มละ 5 คนเพื่อตรวจสอบเกี่ยวกับคุณค่า และแนวทางที่ปรากฏอยู่ในเนื้อหาเกี่ยวกับการสืบทอด สืบสาน และสร้างสรรค์วัฒนธรรมท้องถิ่น จากนั้นสมาชิกกลุ่มร่วมกันวิเคราะห์โดยใช้คำถามนำว่า “แนวทาง และคุณค่าที่แท้จริงที่วัฒนธรรมท้องถิ่นต้องการนำเสนอผ่านคติชนและคติสร้างสรรค์คืออะไร”

ผู้เรียนแต่ละกลุ่มสกัดคุณค่าและแนวทางที่แท้จริงในการสืบทอด สืบสาน และสร้างสรรค์วัฒนธรรมท้องถิ่น โดยสรุปว่า คุณค่าตลอดจนแนวทางที่แท้จริงที่ปรากฏในวัฒนธรรมท้องถิ่นคืออะไรบ้าง

ขั้นที่ 3 วิจัยคุณค่า

ผู้เรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับคุณค่าและแนวทางการธำรงคุณค่าวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ดีที่สุดว่าคุณค่าและแนวทางของการสืบทอด สืบสานและสร้างสรรค์วัฒนธรรมท้องถิ่นมีประเด็นความคิดใดที่ยังคงมีคุณค่าและเหมาะสมกับบริบทของสังคมปัจจุบันและประเด็นความคิดใดที่ไม่สอดคล้อง และอาจจะไม่เหมาะสมกับยุคปัจจุบันแล้วโดยใช้คำถามนำที่ว่า “คุณค่าและแนวทางในการ สืบทอด สืบสานและสร้างสรรค์วัฒนธรรมท้องถิ่นที่ยังคงมีอยู่หรือปรับเปลี่ยนในทางสร้างสรรค์ในยุคสังคมในกระแสโลกาภิวัตน์คือแนวทางใด มีการธำรงอยู่อย่างไร”

ผู้เรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายเพื่อกำหนดคุณค่า และแนวทาง ตลอดจนวิธีการในการสืบทอด สืบสาน และสร้างสรรค์ที่แท้จริงของวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งยังเหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบันพร้อมทั้งแสดงถึงเหตุผลในความเหมาะสมนั้น และบันทึกข้อค้นพบ

ขั้นที่ 4 เสาะหาแนวทาง

ผู้เรียนแต่ละคนในทุกกลุ่มทำความเข้าใจกับประเด็นการสืบทอด สืบสานและสร้างสรรค์วัฒนธรรมท้องถิ่นจากประเด็นที่ผู้สอนกำหนด โดยแต่ละกลุ่มร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุที่เกิดขึ้นจากประเด็นที่ได้เรียนรู้

ผู้เรียนแต่ละกลุ่มระดมความคิดเพื่อร่วมกันเชื่อมโยงถึงการธำรงคุณค่าตลอดจนแนวทางการสืบทอด สืบสาน และสร้างสรรค์วัฒนธรรมท้องถิ่นที่ได้จากการวิเคราะห์ตามการบันทึกข้อค้นพบข้างต้น โดยตอบคำถามอีกครั้ง

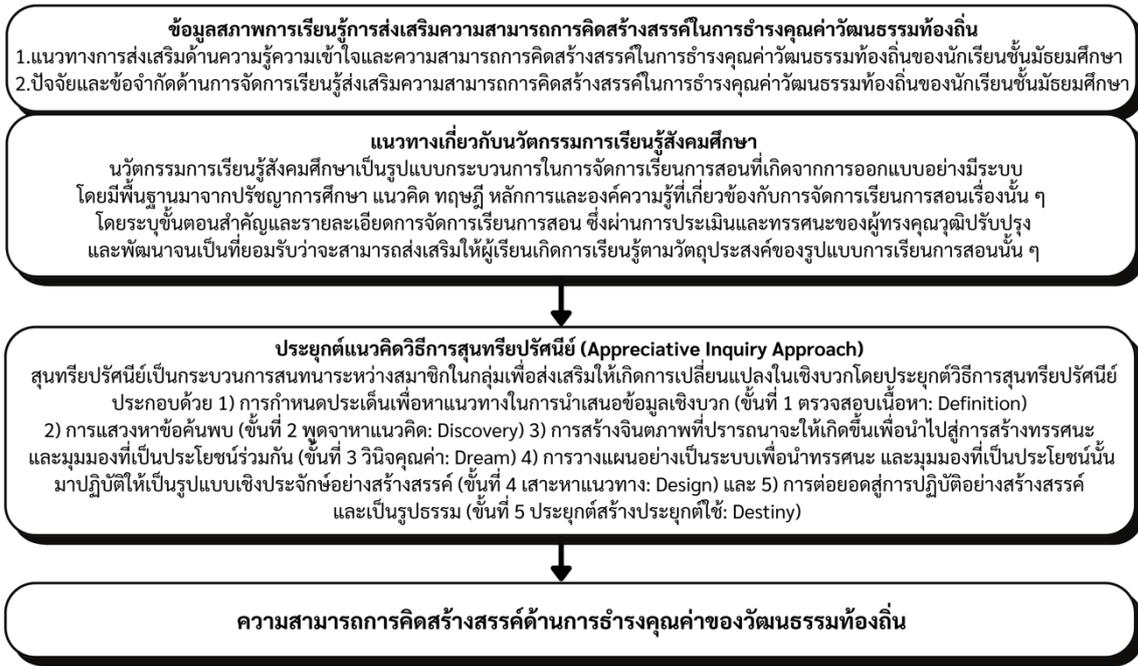
ขั้นที่ 5 ประยุกต์สร้างประยุกต์ใช้

ผู้เรียนแต่ละกลุ่มระดมความคิดเพื่อบอกถึงคุณค่าและแนวทางตลอดจนแนวทางการสืบทอด สืบสาน และสร้างสรรค์วัฒนธรรมท้องถิ่นที่ปรากฏอยู่ในประเด็นที่ได้เรียนรู้ว่าสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตในกระแสโลกาภิวัตน์ได้อย่างไรบ้าง ตามที่กำหนดให้ โดยตัวแทนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลการระดมความคิด

ผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันสรุปประมวลผลการวิเคราะห์และประยุกต์ใช้คุณค่าและแนวทางการสืบทอด สืบสาน และสร้างสรรค์วัฒนธรรมท้องถิ่นจากเรื่องที่ได้เรียนรู้เพื่อนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างสร้างสรรค์ และเป็นรูปธรรม

1.4 การนำตามวิธีการสุนทรียปรัชญาไปใช้

วิธีการนำตามวิธีการสุนทรียปรัชญาเพื่อพัฒนาความสามารถการคิดสร้างสรรค์ในการธำรงคุณค่า วัฒนธรรมท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา แสดงให้เห็นดังภาพ (2)

ภาพที่ 2 ผังแสดงการนำนวัตกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาโดยประยุกต์แนวคิดของกระบวนการสุนทรียปรัชนีย์ไปใช้

2. การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถการคิดสร้างสรรค์ในการอ้างคุณค่าวัฒนธรรมท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โดยผู้วิจัยดำเนินการสร้างหน่วยการเรียนรู้ที่ประยุกต์แนวคิดวิธีการสุนทรียปรัชนีย์ จำนวน 3 หน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 10 แผน ดังตาราง

ตารางที่ 1 นวัตกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาที่ประยุกต์แนวคิดวิธีการสุนทรียปรัชนีย์ จำนวน 3 หน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 10 แผน

หน่วยการเรียนรู้	แผนการจัดการเรียนรู้
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เข้าใจวัฒนธรรมท้องถิ่นในบริบทที่หลากหลาย	1. ทำความเข้าใจการสืบทอด สืบสานและสร้างสรรค์วัฒนธรรมท้องถิ่น 2. วิเคราะห์คุณค่าการสืบทอด สืบสานและสร้างสรรค์วัฒนธรรมท้องถิ่น 3. ตรวจสอบคุณค่าการสืบทอด สืบสานและสร้างสรรค์วัฒนธรรมท้องถิ่น
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เห็นคุณค่าวัฒนธรรมท้องถิ่นในสถานการณ์ปัจจุบัน	1. อภิปรายเกี่ยวกับคุณค่าและแนวทางการอ้างคุณค่าวัฒนธรรมท้องถิ่น 2. หาข้อสรุปเกี่ยวกับคุณค่าและแนวทางของการสืบทอด สืบสาน และสร้างสรรค์วัฒนธรรมท้องถิ่นในสถานการณ์ปัจจุบัน 3. แสดงความคิดเห็นเพื่อกำหนดคุณค่าและแนวทาง ตลอดจนวิธีการในการสืบทอด สืบสาน และสร้างสรรค์ที่แท้จริงของวัฒนธรรมท้องถิ่นในสถานการณ์ปัจจุบัน
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 สืบสรรค์วัฒนธรรมท้องถิ่นในกระแสโลกาภิวัตน์	1. วิเคราะห์ปัญหา/ สาเหตุวัฒนธรรมท้องถิ่นในกระแสโลกาภิวัตน์ 2. ระดมความคิดเพื่อเชื่อมโยงถึงการอ้างคุณค่าตลอดจนแนวทางการสืบทอด สืบสานและสร้างสรรค์วัฒนธรรมท้องถิ่น 3. สังเคราะห์และนำเสนอแนวทางในการดำเนินชีวิตในกระแสโลกาภิวัตน์ 4. ประมวลผลและประยุกต์ใช้คุณค่าและแนวทางการสืบทอด สืบสาน และสร้างสรรค์วัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างสร้างสรรค์และเป็นรูปธรรม

จากการวิเคราะห์ผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อองค์ประกอบและเนื้อหา จำนวน 5 คน สามารถแสดงค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile range) ของผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 หลักการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาตามวิธีการสุนทรียปรัชญา พบว่า ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความสอดคล้องกันมาก (Mdn.= 5.00 และ I.R.= .25)

องค์ประกอบที่ 2 การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้านการดำรงคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่น พบว่า ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความสอดคล้องกันมาก (Mdn.= 5.00 และ I.R.= 0)

แสดงให้เห็นถึงการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาตามวิธีการสุนทรียปรัชญาเพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ในการดำรงคุณค่าวัฒนธรรมท้องถิ่น

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง นวัตกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาตามวิธีการสุนทรียปรัชญาเพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ในการดำรงคุณค่าวัฒนธรรมท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา มีข้อค้นพบเพื่อแสดงการอภิปรายผล พบว่าการประยุกต์ใช้วิธีการสุนทรียปรัชญาสอดคล้องกับ สิริระ สมนาม (2560) ที่ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดเขาวนปัญญาเชิงปฏิบัติร่วมกับกระบวนการสุนทรียสาธกเพื่อส่งเสริมความสามารถในการวิเคราะห์วรรณคดีสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต ซึ่งกล่าวว่ากระบวนการสุนทรียปรัชญา (Appreciative Inquiry) สามารถส่งเสริมการคิดขั้นสูงให้กับผู้เรียน อีกทั้งการจัดการเรียนรู้โดยประยุกต์กระบวนการสุนทรียปรัชญาจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ และอารมณ์เชิงบวกของผู้เรียน ตลอดจนเสริมสร้างความเข้าใจบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบ ซึ่งสะท้อนว่ากระบวนการพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกกลุ่มช่วยให้ทุกคนเกิดความเข้าใจได้ถึงแก่นของข้อคิดคุณค่า เนื่องจากมีการเปิดใจรับฟังและร่วมกันพิจารณาวิเคราะห์คุณค่า จนสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาสถานการณ์ปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม จะเห็นได้ว่าเป็นรูปแบบที่สามารถส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ด้วยการเสริมพลังทางบวกด้วยคำถาม เกิดคุณค่าต่อตนเอง สังคม และวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ปัจจุบันยังมีงานวิจัยที่พยายามเผยแพร่ข้อมูลด้านวัฒนธรรมโดยเฉพาะคติชน และคติชนสร้างสรรค์ อันเป็นการขยายการรับรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมแนวใหม่ในกระแสโลกาภิวัตน์ อย่างเช่น งานวิจัยเรื่อง จามเทวีบูชา: การผลิตซ้ำตำนานและการสร้างพิธีบวงสรวงในสังคมไทยร่วมสมัย (วิศิธา อนันต์โท, 2559) จะเห็นว่ามี การนำตำนานพระนางจามเทวีมาผลิตซ้ำในหลากหลายรูปแบบ ทั้งที่เป็นรูปเคารพ วัตถุมงคล บทเพลง จิตรกรรม บทกวี ละคร และพิธีกรรม โดยมีวิธีคิดในการเลือกสำนวนหรือตอนต่าง ๆ ในตำนานพระนางจามเทวี มีการผนวกพิธีบวงสรวงพระนางจามเทวีเข้ากับประเพณีเดิมที่มีอยู่แล้วในสังคม และการสร้างประเพณีใหม่ขึ้นโดยภาครัฐและชุมชน สะท้อนให้เห็นวิธีคิดที่ปรับใช้ในสังคมไทยร่วมสมัย และแสดงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในกระแสโลกาภิวัตน์

งานบทความนี้ต้องการชี้ให้เห็นถึงการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นปลูกฝังจิตสำนึกผู้เรียนให้เข้าใจถึงคุณค่าของสังคม และวัฒนธรรมท้องถิ่นในบริบทที่หลากหลายอย่างถ่องแท้ เข้าใจถึงรากเหง้าวัฒนธรรม รวมทั้งส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาสิ่งต่าง ๆ จากการต่อยอดสิ่งที่ดีให้เห็นคุณค่าได้อย่างสร้างสรรค์ จึงเน้นการปลูกฝังสู่การลงมือปฏิบัติ ซึ่งการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าควรทำให้ผู้เรียนได้เห็นถึงวัฒนธรรมท้องถิ่นที่หลากหลายไปตามบริบทของสังคม โดยให้ผู้เรียนจะเกิดความท้าทายและความสนุกสนานไปพร้อมกัน ทั้งในแง่การจัดการเรียนการสอนและการคิดสร้างสรรค์ที่จะดำรงคุณค่าวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งผู้สอนต้องมีการสร้างสถานการณ์หรือคำถามเชิงบวกให้ผู้เรียนคิดต่อยอดนำไปสู่การส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจคุณค่าวัฒนธรรมท้องถิ่นได้อย่างถ่องแท้ โดยการจัดการเรียนการสอนผ่านงานวิจัย บทความเชิงวิชาการ ผู้วิจัยเห็นว่างานวิจัยหรือบทความแต่ละเรื่องที่ทำให้ผู้เรียนศึกษาจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจ และซึมซับความเป็นรากเหง้าของวัฒนธรรมท้องถิ่นได้ค่อนข้างดี

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษานวัตกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาตามวิธีการสุนทรียปรัชญาเพื่อพัฒนาความสามารถ การคิดสร้างสรรค์ในการดำรงคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วเสนอต่อ ผู้เชี่ยวชาญให้พิจารณาความสมบูรณ์ และความพร้อมต่อการนำไปใช้ ซึ่งผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ควรมีการวิจัยการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาตามวิธีการสุนทรียปรัชญาที่ส่งเสริมความสามารถของ ผู้เรียนในทักษะอื่น ๆ เช่น ทักษะการคิดขั้นสูง ทักษะการจัดการความขัดแย้ง ทักษะการตัดสินใจ เป็นต้น
2. การสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาตามวิธีการสุนทรียปรัชญาเพื่อพัฒนาความสามารถการคิด สร้างสรรค์ในการดำรงคุณค่าวัฒนธรรมท้องถิ่น ควรนำไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมความสามารถการคิดสร้างสรรค์ของ ผู้เรียนรายวิชาอื่น ๆ ได้ เช่น สิ่งแวดล้อมศึกษา สันติศึกษา เป็นต้น
3. การสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาโดยประยุกต์แนวคิดของกระบวนการสุนทรียปรัชญาเพื่อพัฒนา ความสามารถการคิดสร้างสรรค์ด้านการดำรงคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่น สามารถขยายผลสู่ผู้เรียนระดับชั้นอื่น ๆ เพื่อ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจถึงการดำรงคุณค่าวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีความหมายต่อสังคมภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ได้มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ชรินทร์ มั่งคั่ง. (2560). *อุดมคติวิทยา: หลักสูตรสังคมศึกษาเพื่อปวงชน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทัศนีย์ ทองไชย. (2556). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปฐม หงษ์สุวรรณ; และ ศิราพร ณ ถลาง. (2562). *ประเพณีสร้างสรรค์ในสังคมไทยร่วมสมัย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.
- ปรมินท์ จารูวร. (2562). *คติชนสร้างสรรค์: บทวิเคราะห์และทฤษฎี*. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.
- ปวีณา ผาแสง; และ ชนิดฐา นครประสาท. (2558). *กระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการอนุรักษ์ สืบสาน ศิลปวัฒนธรรมพื้นถิ่นน่าน: กรณีศึกษาตำบลคูใต้ อำเภอเมือง จังหวัดน่าน*. น่าน: วิทยาลัยชุมชนน่าน.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561- 2580*. สืบค้นเมื่อ 27 มกราคม 2565, จาก <http://www.plan.bru.ac.th>
- วิศิรา อนันตโท. (2559). *จามเทวีบูชา: การผลิตซ้ำตำนานและการสร้างพิธีบวงสรวงในสังคมไทยร่วมสมัย*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัชรภรณ์ ดิษฐปาน. (2557). *พระอุปคุต: การสืบทอดและการผลิตซ้ำความเชื่อ ตำนานและพิธีกรรมในสังคมไทยปัจจุบัน*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรศึกษาศาสตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิระ สมนาม. (2560). *การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดเขาวนปัญญาเชิงปฏิบัติร่วมกับกระบวนการสุนทรียสาธก เพื่อ ส่งเสริมความสามารถในการวิเคราะห์วรรณคดี สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อภิลักษณ์ เกษมผลกุล. (2556). เรื่องเล่าพื้นบ้านกับการสร้างมูลค่าเพิ่มแก่ผลิตภัณฑ์ และการท่องเที่ยวท้องถิ่นในภาคกลาง: มิติความสัมพันธ์ระหว่างปรากฏการณ์ไทยหาคือติดกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์. *วารสารอักษรศาสตร์*. 42(2): 103-132.
- Cooperrider, Barret, Srivastva. (1995). Social Construction and Appreciative Inquiry: A Journey in Organizational Theory. In the book *Management and Organization: Relational Alternatives to Individualism*. Ashgate Publisher.
- Cooperrider, D. L., Whitney, D., & Stavros, J. M. (2008). *Appreciative inquiry handbook: For leaders of change*. 2nded. Brunswick, Ohio: Crown Custom publishing, Inc.

- Mohr, B. J. and Watkins, J. M. (2002). *The essentials of appreciative inquiry: A roadmap for creating positive futures*. Pegasus Communications, Incorporated.
- Watkins, Mohr and Kelly. (2011). *Appreciative inquiry: change at the speed of imagination*. San Francisco, CA: Pfeiffer.
- Whitney, D., & Trosten-Bloom, A. (2003). *The power of appreciative inquiry: A practical guide to positive change*. San Francisco, California: Berrett-Koehler Publishers, Inc.

Translated Thai References

- Anantato, W. (2016). *Camadevi Worship: Legend Reproduction and Ritual Construction in Contemporary Thai Society*. (Dissertation in Ph.D. Program in Thai, Chulalongkorn University). (in Thai)
- Distapan, W. (2014). *The Belief in Phra Upakhut's Defeat of Mara: Transmission and Reproduction in Contemporary Thai Society*. (Dissertation in Ph.D. Program in Thai, Chulalongkorn University). (in Thai)
- Hongsuwan, P.; & Nathalang, S. (2019). *Creative Traditions in Contemporary Thai Society*. Bangkok: The Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre. (in Thai)
- Jaruworn, P. (2019). *Creative Folklore: Analysis and Theory*. Bangkok: The Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre. (in Thai)
- Kasempholkoon, A. (2013). Local Narratives and the Making of the Value Additions for Local Products: Relationship between Nostalgic Phenomena and Creative Economy. *Journal of Letters*. 42(2): 103-132. (in Thai)
- Mangkhang, C. (2017). *Ideology : Social Studies Curriculum for all*. Bangkok: Chulalongkorn University Press. (in Thai)
- Phasaeng, P.; & Nakhonprasart, K. (2015). *Knowledge Process and Community Participation for Cultural Reserved and Inheritance in Nan : Tumbol South Doo, Aumpher Muang, Nan Province Case Study*. Nan: Community College Institute. (in Thai)
- Somnam, S. (2017). *The Development of Instructional Model Using Practical Intelligence and Appreciative Inquiry to Enhance Analyzing Literature Ability of Undergraduate Students*. Graduate School, Silpakorn University. (in Thai)
- Thai Government Gazette. (2018). *National Strategy 2018- 2037*. Retrieved January 27, 2022, from <http://www.plan.bru.ac.th> (in Thai).
- Thongchai, T. (2013). *The Development of the Instructional Model according to the Principle of the Knowledge Management, on Local Wisdom for Secondary School Students*. (Dissertation in Ph.D. Department of Curriculum and Instruction, Silpakorn University). (in Thai)